

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 12Svp/15/2022
Identifikačné číslo spisu: 9622200278
Dátum vydania rozhodnutia: 30. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Berthotyová
Funkcia: predsedníčka senátu, sudkyňa spravodajkyňa
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200278.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a členov senátu JUDr. Moniky Valašikovej, PhD., JUDr. Anity Filovej, prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD. a JUDr. Juraja Vališa, LL.M., v právnej veci žalobcu: Z. J., dátum narodenia: XX.XX.XXXX, bytom: Z. XXX/XX, XXX XX. C. Z., proti žalovanému: O. J. - starosta obce, dátum narodenia: XX.XX.XXXX, bytom: P. XX/XX, XXX XX C. Z., o žalobe vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy obce Dolný Ohaj konaných 29. októbra 2022, takto

r o z h o d o l :

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky žalobu z a m i e t a .
- II. Žalovanému priznáva právo na náhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e

1. Najvyššiemu správne mu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „správny súd“) bola 09.11.2022 doručená žaloba z 08.11.2022 vo veci ústavnosti a zákonnosti voľby starostu obce Dolný Ohaj podľa § 312a a nasl. zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v účinnom znení (ďalej len „SSP“).
2. Podstata žaloby spočíva v tom, že pri voľbe starostu došlo k porušeniu ustanovení siedmej časti zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „volebný zákon“), najmä ustanovenia § 183. Nezákonnosť volieb mala byť spôsobená tým, že miestna volebná komisia neúplne zistila počet platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov na funkciu starostu obce a navyše malo dôjsť k ovplyvňovaniu voličov ubytovaných v Domove seniorov Dolný Ohaj.
3. Skutočnosti, ktorými žalobca preukazuje dôvodnosť namietanej nezákonnosti volieb je možné zhrnúť do nasledujúcich bodov:
 - poukázal na nevysvetliteľnú zmenu predsedníčky volebnej komisie č. 2, ktorou bola pôvodne vyžrebovaná p. P., ale na voľbách bola predsedníčka p. I. F.,
 - predsedníčka okrskovej volebnej komisie č. 2 (p. I. F.) po otvorení volebných uri en počítala všetky volebné lístky starostu obce (žalovaného) bez účasti ďalšej osoby. Po spočítaní výsledkov prehlásila, že víťazom je starosta obce (žalovaný) a tento záver bol bez kontroly ostatnými členmi volebnej

komisie zaznamenaný do zápisnice. Uvedená zápisnica nebola prekontrolovaná ostatnými členmi volebnej komisie a bez kontroly bola podpísaná v dôsledku časového nátlaku zo strany predsedníčky komisie. V dôsledku uvedeného existuje dôvodné podozrenie, že došlo k manipulácii s hlasovacími lístkami a teda aj k ovplyvneniu výsledku volieb,

- vyslaný člen z volebnej komisie spolu s ďalšími tromi členmi boli svedkami minimálne dvoch prípadov, kedy p. U. (členka okrskovej volebnej komisie č. 2) radila a nabádala voličov koho majú voliť. Uvedenému naznačuje aj skutočnosť, že všetci v Domove seniorov Dolný Ohaj volili jednu osobu. S obyvateľmi domova seniorov malo byť vopred precvičované, koho majú voliť (starostu obce, resp. žalovaného),

- svoje tvrdenia podložil čestnými vyhláseniami dvoch členov dotknutej volebnej komisie.

4. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti žalobca uzavrel, že žalovaný nebol platne zvolený za starostu obce, v súlade s volebným zákonom. Preto správne mu súdu navrhol, aby po vykonaní dokazovania vydal rozsudok podľa § 312j ods. 2 písm. a) a b) SSP a zrušil rozhodnutie Miestnej volebnej komisie v obci Dolný Ohaj a vyhlásil voľby za neplatné.

5. Žalovaný sa k správnej žalobe vyjadril podaním z 18.11.2022 (doručeným správne mu súdu 02.12.2022). Vo vyjadrení uviedol, že so žalobou nesúhlasí a má za to, že výsledky volieb boli spočítané správne a tieto sú v zápisnici o výsledku volieb uvedené tak, ako obyvatelia obce skutočne volili. Túto skutočnosť potvrdzuje aj to, že zápisnica o výsledku volieb bola podpísaná členmi okrskovej volebnej komisie. Na podporu svojich tvrdení priložil čestné vyhlásenia siedmich členov volebnej komisie a zapisovateľky.

6. V ostatných vyjadreniach (replike a duplike) žalobca aj žalovaný zotrvali na svojich skutkových a právnych tvrdeniach.

7. Správny súd v prejednávanej veci rozhodol, že nevykoná dokazovanie vypočítaním navrhnutých svedkov zo strany žalobcu a žalovaného (členov okrskovej volebnej komisie č. 2 a zapisovateľky) v zmysle § 121 ods. 1 druhá veta SSP. Účelnosť tohto dokazovania nevzhladol najmä z dôvodu, že z vykonaných výsluchov navrhnutých svedkov by nedošlo k smerodajnému preukázaniu tvrdení ani jedného z účastníkov konania, pretože žalobca a žalovaný na podporu svojich argumentov predložili čestné vyhlásenia označených svedkov. V prospech žalobcu svedčili dvaja členovia okrskovej volebnej komisie a v prospech žalovaného zvyšných sedem členov a zapisovateľka. Čestné vyhlásenia žalobcom a žalovaným navrhnutých svedkov boli zároveň vzájomne protichodné. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že takto vykonané dokazovanie by nebolo spôsobilé preukázať dôvodnosť žalobných námietok. Navyše správny súd považuje za vhodné zdôrazniť, že všetci členovia okrskovej volebnej komisie č. 2 bez výhrad svojim podpisom potvrdili správnosť údajov uvedených v zápisnici o priebehu a výsledku volieb.

8. Správny súd vo veci považoval za vhodné vykonať dokazovanie oboznámením sa s predloženou volebnou dokumentáciou v zmysle § 312h ods. 4 SSP v spojení s § 124 ods. 2 SSP, keďže mal za to, že sa jedná o jediný dôkazný prostriedok potenciálne preukazujúci dôvodnosť žaloby vzhľadom na uplatnené žalobné námietky a charakter navrhnutých dôkazov. Otvorenie volebnej dokumentácie sa uskutočnilo 23.01.2023 v budove správneho súdu za účasti žalovaného, pričom o priebehu tohto úkonu vykonaného mimo pojednávania bola spísaná zápisnica. Pri otváraaní volebnej dokumentácie bola vo veci zhotovená fotodokumentácia v počte 13 kusov, ktorá tvorí súčasť súdneho spisu.

9. Podstatnými skutočnosťami pre rozhodnutie, s ktorými sa správny súd po otvorení volebnej dokumentácie oboznámil boli:

- zápisnica volebnej okrskovej komisie č. 2 bola podpísaná všetkými jej členmi, pričom žiaden z nich nevzniesol námietky proti jej obsahu,

- zoznam voličov okrskovej volebnej komisie č. 1 a č. 2 obsahoval výpočet osôb, ktoré využili svoje aktívne volebné právo. Celkový počet voličov ubytovaných v Domove seniorov Dolný Ohaj, ktorí volili do prenosných urién bol 14,

- prepočítanie odovzdaných hlasov vo volebnom okrsku č. 2, ktorým správny súd zistil, že žalobca získal 135 hlasov (podľa zápisnice 135 hlasov), žalovaný 171 hlasov (podľa zápisnice 170 hlasov), kandidátka na starostku pani C. E. 110 hlasov (podľa zápisnice 114 hlasov) a kandidát na starostu pán D. W. 2 hlasy,

- prepočítanie odovzdaných hlasov vo volebnom okrsku č. 1, ktorým správny súd zistil, že žalobca získal 94 hlasov, žalovaný 177 hlasov, kandidátka na starostku pani C. E. 134 hlasov a kandidát na starostu pán D. W. 5 hlasov. Zistené výsledky boli v súlade so zápisnicou.

10. Správny súd úvodom právneho posúdenia konštatuje, že žaloba spĺňa všetky náležitosti vyžadované § 312f SSP, bola podaná v lehote a na to oprávnenou osobou. Správny súd, po preskúmaní v nej tvrdných skutočnosti dospel k záveru, že nie je dôvodná. Preto ju v zmysle § 312j ods. 1 SSP jednomyseľne zamietol. Správny súd rozhodol o žalobe v lehote 90 dní odo dňa jej podania (§ 312i SSP) a bez nariadenia pojednávania (§ 312h ods. 3 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený tak na úradnej tabuli súdu ako aj na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30. januára 2023 (§ 137 ods. 4 SSP).

11. Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (PL. ÚS 34/99).

12. V zmysle judikatúry ústavného súdu môžu byť voľby spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (napr. nesprávne sčítanie hlasov a iné číselné omyly), k volebnému deliktu (napr. úmyselne nesprávne sčítanie alebo iné falšovanie volieb počas ich priebehu) alebo k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania (napr. oblasť nekalej volebnej súťaže a použitých prostriedkov volebnej kampane).

13. Právomoc správneho súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné sa však uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie zákona o voľbách vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 73/07).

14. S ohľadom na uvedené možno konštatovať, že vo všeobecnosti musia byť splnené tri predpoklady, aby bolo možné vyhovieť volebnej žalobe:

- a. protizákonnosť, t. j. porušenie zákonov týkajúcich sa volieb,
- b. vzťah medzi touto protizákonnosťou a neplatnosťou volieb a
- c. intenzita protizákonnosti, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

15. Správny súd konštatuje, že obsahom žaloby boli v zásade dve podstatné námietky rozporujúce zákonnosť volieb na starostu v obci Dolný Ohaj. Prvou z nich bola námietka týkajúca sa postupu volebnej komisie pri počítaní hlasov, ktorý mal byť v rozpore s volebným zákonom a to najmä s jeho ustanovením § 183. Za účelom zhodnotenia dôvodnosti tejto námietky správny súd pristúpil k prepočítaniu hlasov jednotlivých kandidátov na funkciu starostu obce. Ako je uvedené v bode 9 tohto rozsudku (konkrétne tretej a štvrtej odrážke) správny súd dokazovaním zistil, že táto žalobná námietka bola nedôvodná, keďže sa nezistil žiaden zásadný rozdiel v napočítaných hlasoch jednotlivých kandidátov, ktorý by bol spôsobilý potvrdiť skutočnosti uvádzané žalobcom a spochybníť tak zákonnosť alebo ústavnosť volieb.

16. Druhou podstatnou námietkou žalobcu bolo, že obyvatelia Domova seniorov Dolný Ohaj mali byť ovplyvňovaní (napríklad jednou členkou okrskovej volebnej komisie č. 2) pri uplatňovaní svojho aktívneho volebného práva. V tejto otázke je podstatné poukázať na skutočnosť tiež zistenú dokazovaním správneho súdu (bod 9 odrážka 2 tohto rozsudku), že celkový počet voličov, ktorí na uplatnenie svojho aktívneho volebného práva využili možnosť hlasovať do mobilnej volebnej urny, bol 14 (v oboch volebných okrskoch). Žalobca celkovo vo voľbách získal 229 hlasov a žalovaný 348 hlasov. Z uvedeného je úplne zrejmé, že ani v prípade, kedy by sa žalobcova námietka ovplyvňovania obyvateľov Domova seniorov Dolný Ohaj zakladala na pravde, tak by nebolo možné uznať jej dôvodnosť a to z dôvodu príliš veľkého rozdielu medzi celkovo získanými hlasmi vo voľbách.

17. S poukazom na vyššie uvedené správny súd žalobu zamietol, pretože na základe výsledkov vykonaného dokazovania nie je možné uvažovať o dôvodnosti žalobcom uplatnených námietok, ktorými spochybňoval zákonnosť volieb na starostu obce Dolný Ohaj. V kontexte prvej podstatnej žalobnej námietky nebol splnený ani len predpoklad porušenia ustanovení zákona o voľbách (samotné pochybenie pri počítaní malého množstva hlasov nie je podľa správneho súdu možné považovať za porušenie zákona). V kontexte druhej podstatnej žalobnej námietky správny súd uvádza, že aj keby

boli tvrdenia žalobcu pravdivé, tak by jednoznačne absentoval predpoklad dostatočnej intenzity protizákonnosti.

18. O trovách konania rozhodol súd podľa jeho výsledku. Zamietnutie žaloby znamená úspech žalovaného v konaní, ktorému priznal voči neúspešnému žalobcovi právo na ich úplnú náhradu. Postupoval pritom podľa prvej vety ustanovenia § 168 SSP, ktoré umožňuje priznať žalovanému právo na náhradu trov len vtedy, ak to možno spravodlivo požadovať. Toto ustanovenie je však primárne určené na rozhodovanie o náhrade trov konania orgánu verejnej správy, ktorý v správnom súdnictve vystupuje v postavení žalovaného. Konanie vo volebných veciach (o žalobách proti neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy) však vykazuje určité znaky kontradiktórnosti konania, ktoré sú skôr typické pre civilné sporové konanie (účastníci konania sú súkromné subjekty (§ 312c, § 312d SSP), nie správne orgány či subjekty v podobnom postavení). Ak úspešnému žalovanému vznikli v konaní dôvodne vynaložené trovy, možno považovať podmienku spravodlivého požadovania ich náhrady voči žalobcovi za splnenú. Otázku vzniku trov a dôvodnosti ich vynaloženia posúdi asistent sudcu Najvyššieho správneho súdu, ktorý v zmysle § 175 ods. 2 SSP rozhodne o výške náhrady trov osobitným uznesením.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.